

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและสภาพของปัญหา

ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.2518 กำหนดให้ตำรวจเป็นข้าราชการพลเรือนประเภทหนึ่งสังกัดกรมตำรวจ ขึ้นตรงต่อกระทรวงมหาดไทย ซึ่งในจำนวนส่วนราชการที่สังกัดกระทรวงมหาดไทยด้วยกันแล้ว กรมตำรวจจัดได้ว่าเป็นส่วนราชการที่มีข้าราชการปฏิบัติหน้าที่มากที่สุด จากรายงานยอดข้าราชการตำรวจ ประจำปี พ.ศ. 2538 พบว่ากรมตำรวจมีด้วยข้าราชการตำรวจรวมทั้งสิ้น 199,470 คน แยกเป็นข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรจำนวน 26,874 คน และข้าราชการตำรวจชั้นประทวน จำนวน 172,596 คน¹ เหตุที่จำนวนข้าราชการตำรวจมีจำนวนมาก ก็เนื่องจากภารกิจของตำรวจนั้นแตกต่างไปจากภารกิจของข้าราชการประเภทอื่น ซึ่งภารกิจของตำรวจนั้นสามารถแยกออกได้ดังนี้

1. การรักษาความสงบเรียบร้อย โดยที่ความสงบเรียบร้อยถือเป็นยอดแห่งความสุขและเป็นยอดปรารถนาของทุกคน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องรักษาความสงบเอาไว้ เพื่อให้เกิดความสุขตามที่ปรารถนา การปราบปรามโจรผู้ร้ายก็ดี การตรวจตราป้องกันไม่ให้เกิดเหตุร้ายก็ดี การจับกุมผู้กระทำความผิดมาสอบสวนลงโทษก็ดี การช่วยทหารรบกับข้าศึกก็ดี สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่เป็นส่วนหนึ่งของการกระทำ เพื่อรักษาความสงบ ซึ่งเป็นภารกิจของตำรวจทั้งสิ้น
2. การรักษากฎหมายที่เกี่ยวกับการกระทำผิดทางอาญา กฎหมายมหาชนที่ประกาศใช้ เพื่อควบคุมความประพฤติของชุมชน ซึ่งรวมกันอยู่ภายในประเทศเมื่อ

¹ กรมตำรวจ, รายงานประจำปี 2538. (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ตำรวจ, 2539), หน้า 20.

ประกาศออกใช้แล้ว ก็จำเป็นต้องมีผู้ดูแลและป้องกันมิให้ผู้ใดละเมิด หากมีการละเมิดเกิดขึ้นก็ต้องให้เจ้าหน้าที่จัดการแก่ผู้นั้นไปตามกฎหมายโดยเฉพาะตำรวจมีภารกิจที่จะต้องป้องกันมิให้มีการละเมิดเกิดขึ้นและถ้ามีการละเมิดเกิดขึ้น ก็เป็นภารกิจของตำรวจที่จะต้องดำเนินการแก่ผู้ละเมิดกฎหมายเหล่านั้น

3. การบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่ประชาชน ตำรวจนั้นถือว่าเป็นมิตรที่ดีของประชาชน และธรรมชาติของมิตรที่ดีนั้นจำเป็นต้องดูแลและเอาใจใส่ช่วยเหลือบำบัดทุกข์บำรุงสุขของมิตรเป็นอย่างดี ดังนั้นการเอาใจใส่ช่วยเหลือให้ความปลอดภัยแก่ประชาชนทั้งในด้านทรัพย์สิน ชีวิตและร่างกาย ก็เป็นภารกิจหนึ่งของตำรวจ

4. ดูแลและรักษาผลประโยชน์ของสาธารณะ สาธารณสมบัติซึ่งประชาชนใช้ร่วมกัน เช่น ทางน้ำ ทางหลวง สวนสาธารณะ สายโทรเลข สายโทรศัพท์ โบราณวัตถุ สิ่งเหล่านี้เป็นภารกิจของตำรวจ ที่จะต้องดูแลรักษาให้อยู่ในสภาพเรียบร้อย เพื่อประโยชน์ของส่วนรวมเป็นเวลานาน

จะเห็นได้ว่าภารกิจของข้าราชการตำรวจนั้นเกี่ยวพันอยู่กับประชาชนและผลประโยชน์ของประชาชนโดยตรง ซึ่งโดยหลักการใหญ่แล้วกรมตำรวจก็มุ่งผลิตข้าราชการตำรวจออกมาเพื่อปฏิบัติตามภารกิจดังกล่าว หากแต่ในปัจจุบันจะพบว่าเหตุการณ์หรือเรื่องราวเกี่ยวกับตำรวจนั้น มักจะถูกกล่าวขวัญหรือมีข่าวเกี่ยวกับเรื่องการใช้อำนาจของตำรวจในทางที่มีชอบด้วยประการต่างๆ เช่น

- (1) การใช้อำนาจผิดทำนองคลองธรรม
- (2) ไม่ปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายที่กำหนดไว้
- (3) ใช้อำนาจตามกฎหมายแต่ได้ใช้เกินกว่าที่กฎหมายให้อำนาจไว้
- (4) บิดเบือนตีความกฎหมายเข้าข้างตนเอง เช่น กรณีการกระทำวิสามัญ

ฆาตกรรมคนร้าย มีการวิจารณ์ว่าเป็นการกระทำที่เหมาะสมเพียงใด ที่เจ้าหน้าที่ตำรวจตีความกฎหมายว่าสามารถกระทำวิสามัญฆาตกรรมได้ในกรณีที่คนร้ายต่อสู้การจับกุม

(5) จุดประสงค์แห่งการใช้อำนาจของตำรวจว่าได้กระทำไปเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวมหรือเพื่อประโยชน์ส่วนตัวหรือพวกพ้องกันแน่

ดังนั้นการศึกษาการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ตำรวจ จึงนับว่ามีความสำคัญ เป็นอย่างยิ่ง เพื่อที่จะได้ทราบถึงทัศนคติต่อการใช้อำนาจของตำรวจ เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว เพื่อประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนต่อไป

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่สำคัญของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ ต้องการที่จะทราบถึงการใช้อำนาจของตำรวจว่าเป็นไปโดยถูกต้องเพียงใด มีวิธีการและวัตถุประสงค์ในการใช้อำนาจนั้นอย่างไร ทั้งนี้โดยเปรียบเทียบกับแนวคิดในเรื่องวิธีการและวัตถุประสงค์ในการใช้อำนาจของ “เจ้าผู้ปกครอง” ตามแนวคิดของ นิโคโล มาคิอาเวลลี โดยคาดหวังว่าผลจากการศึกษาค้นคว้าจะสามารถนำไปคาดการณ์ถึงสถานะหรือรูปแบบของการใช้อำนาจของตำรวจไทย ในอนาคต เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนแก้ไข และป้องกันการกระทำที่มีชอบต่างๆ ทั้งนี้โดยอาศัยหลักเกณฑ์ของ “เจ้าผู้ปกครอง” เป็นหลักในการพิจารณา

แนวความคิดในการวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแห่งความคิดเอาไว้ว่า ตำรวจเป็นผู้ที่ใช้อำนาจในการปฏิบัติหน้าที่ราชการเพื่อความสงบสุขของสังคมในด้านต่างๆ และบังคับใช้กฎหมายให้เป็นไปโดยยุติธรรม จึงมุ่งศึกษาถึงการใช้อำนาจของตำรวจว่าได้กระทำไปอย่างไร เพื่อประโยชน์อันใด ทั้งการใช้อำนาจตามรูปแบบที่มีระเบียบกฎหมายรองรับ และการใช้อำนาจตามความเป็นจริง โดยเปรียบเทียบกับลักษณะสำคัญ

ในการใช้อำนาจของ “เจ้าผู้ปกครอง” ตามแนวความคิดของ นิโคโล มาคิอาเวลลี ที่ว่า “เจ้าผู้ปกครอง” จะกระทำการต่างๆ ไปเพื่อความอยู่รอดของรัฐและเพื่อการรักษาไว้ซึ่งอำนาจของตน ทั้งนี้จะศึกษาทฤษฎีในเรื่องอำนาจ อิทธิพล ระเบียบ กฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจของตำรวจประกอบในการพิจารณาเปรียบเทียบดังกล่าว

สมมติฐานในการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การใช้อำนาจของตำรวจกับแนวความคิดเรื่องอำนาจใน “เจ้าผู้ปกครอง” ของ มาคิอาเวลลี นี้ มีสมมติฐานในการวิจัยว่า วิธีการและวัตถุประสงค์ในการใช้อำนาจในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เป็นไปในทำนองเดียวกันกับแนวความคิดเรื่องการใช้อำนาจในหนังสือเรื่อง “เจ้าผู้ปกครอง” ของ นิโคโล มาคิอาเวลลี

ขอบเขตของการวิจัย

โดยที่งบประมาณในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีจำนวนจำกัดประกอบกับประสบการณ์ของผู้วิจัยยังมีไม่มากนัก ดังนั้นการศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงจำกัดขอบเขตไว้เพียงแนวความคิด ทักษะของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาจากกลุ่มประชาชน ในพื้นที่รับผิดชอบของกองบังคับการตำรวจนครบาล จำนวน 9 กองบังคับการ ๆ ละ 2 สถานีตำรวจ รวม 18 สถานีตำรวจ และกลุ่มประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจท่าเรือ ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง อีกหนึ่งสถานีตำรวจ เนื่องจากในเขตรับผิดชอบของสถานีตำรวจท่าเรือเป็นพื้นที่ที่ประชาชนมีความเกี่ยวข้องกับตำรวจอย่างเด่นชัด รวมเป็นศึกษากลุ่มประชาชนในเขตรับผิดชอบของสถานีตำรวจ จำนวน 19 สถานีตำรวจ โดยในแต่ละสถานีตำรวจ จะ

ศึกษาจากประชาชนในเขตรับผิดชอบของสถานีตำรวจนั้นจำนวน 20 คน รวมเป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 380 ตัวอย่าง จากนั้นจึงจะได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ผลการศึกษาทัศนคติ แนวความคิดด้วยวิชาการทางสถิติ โดยในแต่ละสถานีตำรวจจะกระจายกลุ่มประชากรไปยังผู้ที่เกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่ตำรวจอย่างเด่นชัด เช่น กลุ่มผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์รับจ้าง, กลุ่มผู้ขับขี่รถรับจ้างสาธารณะ, กลุ่มผู้ประกอบการสถานบริการ, ผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัด และประชาชนทั่วไป เป็นต้น โดยจะเน้นในวิธีการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในงานด้านการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม ซึ่งเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับประชาชนโดยตรง แล้วพิจารณาเปรียบเทียบกับแนวความคิดในเรื่อง “เจ้าผู้ปกครอง” ของ นิโคโล มาคิอาเวลลี เพื่อพิสูจน์สมมติฐานที่ได้กำหนดไว้ ดังนั้นสิ่งที่ค้นพบจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จึงมีความหมายเฉพาะข้าราชการตำรวจและประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร เท่านั้น หาได้เป็นตัวแทนหรือครอบคลุมถึงข้าราชการตำรวจและประชาชนโดยทั่วไปแต่อย่างใดไม่ ทั้งนี้เพราะผู้วิจัยเห็นว่า การศึกษาในส่วน of ข้าราชการตำรวจดังกล่าวน่าจะเกิดประโยชน์มากกว่าการศึกษาข้าราชการตำรวจในสังกัดอื่น เพราะอยู่ในหน่วยงานที่ถือเป็นหน่วยงานหลักหน่วยหนึ่งของกรมตำรวจเนื่องจากรับผิดชอบในเขตกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นเมืองหลวงของประเทศ นอกจากนี้ หากจะทำการศึกษาข้าราชการตำรวจทั่วประเทศแล้ว ก็เป็นการยากที่จะดำเนินการให้สำเร็จได้ด้วยบุคคลเพียงคนเดียว เพราะข้าราชการตำรวจนั้นมีเป็นจำนวนมาก และอยู่กระจัดกระจายทั่วประเทศ

วิธีการศึกษา

การศึกษาเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการศึกษา 2 ประการรวมกัน คือ

1. การศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (documentary research) ที่มีผู้เคยศึกษาเกี่ยวเนื่องมาก่อนแล้ว การศึกษาด้วยวิธีนี้จะทำให้ทราบถึงความเป็นมาและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจของข้าราชการตำรวจและการใช้อำนาจของเจ้าผู้ปกครองที่จะใช้เป็นฐานในการเปรียบเทียบ

2. การวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะใช้แบบสอบถามเพื่อทราบทัศนคติของกลุ่มประชากรวิจัย โดยพยายามหลีกเลี่ยงอคติ ด้วยการปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์ นอกจากนี้จะใช้วิธีการสัมภาษณ์จากกลุ่มประชากรโดยตรง และพิจารณาจากประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้วิจัยอีกส่วนหนึ่งด้วย

นิยามศัพท์

ในการวิจัยในครั้งนี้มีศัพท์บางคำที่จะต้องให้คำนิยามไว้เพื่อความเข้าใจ ดังนี้
ข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร ได้แก่ ข้าราชการตำรวจที่มีชั้นยศตั้งแต่ ร้อยตำรวจตรีขึ้นไป

ข้าราชการตำรวจชั้นประทวน ได้แก่ ข้าราชการตำรวจที่มีชั้นยศตั้งแต่ พลตำรวจ จนถึงนายดาบตำรวจ

การนำเสนอ

ในการเสนอการวิจัย ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนไว้ดังต่อไปนี้

บทที่ 1 บทนำ

บทที่ 2 แนวความคิดทางทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจของตำรวจกับ “เจ้าผู้ปกครอง” ตามแนวความคิดของ นิโคโล มาคิอาเวลลี

เป็นการรวบรวมแนวความคิดทางทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจของตำรวจและ “เจ้าผู้ปกครอง” โดยพิจารณาจากแนวความคิดของนักคิดนักเขียนต่างๆ และระเบียบ กฎหมายต่างๆ ที่ให้อำนาจในการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจ

บทที่ 3 ระเบียบและวิธีวิจัย

กล่าวถึงระเบียบและวิธีการต่างๆ ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า การเลือกหน่วยวิจัยและประชากร การรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ตลอดจนสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นต้น

บทที่ 4 การวิเคราะห์

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมมาได้ทั้งหมด โดยแบ่งขั้นตอนการวิเคราะห์ออกเป็น การวิเคราะห์พื้นฐานเบื้องต้นของประชากรที่รวบรวมมาได้ การวิเคราะห์การใช้อำนาจของตำรวจและ “เจ้าผู้ปกครอง” และเปรียบเทียบการใช้อำนาจของตำรวจกับ “เจ้าผู้ปกครอง”

บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ

เป็นการสรุปผลการศึกษาที่ได้ทำการศึกษามาทั้งหมด พร้อมทั้งเสนอความคิดเห็นบางประการของผู้วิจัย เพื่อใช้ในการปรับปรุงประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพดีและเป็นที่ยอมรับของประชาชนยิ่งขึ้น